

PETROZSÉNY és VIDÉKE

TÁRSADALMI, KÖZGAZDASÁGI és VEGYES TARTALMU HETILAP. — MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP REGGEL.

A lap előfizetési ára:

Egy negyedévre . . .	2 kor.	Egészévre . . .	8 kor.
Fél évre . . .	4 .	Egyes szám ára . .	20 fil.

A lap szellemi részét illető közlemények a „Petrozsény és Vidéke” szerkesztőségéhez; az előfizetések pedig a kiadóhivatalhoz küldendők. Hirdetések, valamint nyiltéri közlemények mérsékelt áron számíttatnak.

Pünkösöd.

Piros pünkösöd napja, tüzes nyelvek napja!

Piros pünkösöd napján, a rózsák kinyílván,
Zengi a nótáját csalogány, pacsirta.

A szép pünkösöd valóban a virág ünnepe.

A rétek, mezők, kertek telve vannak virágokkal s szívünk reményekkel; az ég kékebb, a szellő enyhébb s a lég szabad lakosai vig dallal üdvözik a megújult természetet.

Mintha lelkünk is megújulna, meg ifjulna e magasztos ünnepen. Érezzük, hogy nagy szükségünk van az ünnepek megülésére.

A társadalom, a közérdeke, az állam jól felfogott érdeke, mind kíváncsiak teszik, hogy az ünnepek megszentelésére nagyobb gondot fordítsunk. Az emberek bölcselkedően hangoztatják, hogy miért kelljen a napok között különbséget tenni, miért legyen kötelező az ünnepek megszentelése! Ünnepeljen az, a ki ráér, de a kinek sürgős a dolga, vagy uri gusztusa úgy hozza magával, dolgozzék, tegyen a mit akar, ünnepén úgy mint hétköznapiakon. És ma minden felekezeti azt vallja, hogy a nép vallásos érzülete hanyatlak. Itt áll elő a társadalmi nagy kérdés: vajjon helyes-e, kívánatos-e ez uton tovább haladni? Örülünk-e annak, hogy a nép annyira „felvilágosult”, hogy feleslegesnek tartja a templomba való járást, vallásának gyakorlását, az ünnepek megszentelését?

A vallásosság a legnagyobb társadalmi kérdés; az emberek vallásos érzületétől függ az összes erkölcsi, az állam alapja. Nem vitat-

juk a nagy bölcselői kérdést, hogy végeztéljában mi legyen az emberi elme törekvése; nem vitatjuk, hogy a vallásos dogmákat hogyan, módodon kell majd valamikor az ember szívébe átalkítani; de azt találjuk, hogy a társadalmi élet tápláló melege a vallásban rejlik s annál fogva a vallásos érzelmeket gondos kézzel kell a népben táplálni. Állami szervezetünk, törvénykezésünk, egymáshoz való viszonyunk olyan, hogy a háttért mindenütt a vallás képezi.

Az egyszerű nép vallástalansága iszonyu bosszút áll először az egyesen magán, azután a társadalmon, illetőleg az államon. Az istenétől megfosztott lélekben egy nagy ür támad, mit semmi más eszmény be nem tölt. Az isteni fogalommal együtt eltűnik a kebelből a hit, a remény s ezekkel az erő is tűnik, szenvedni nyugodtan a sors csapásait s az ilyen lélek, egyszerű embernél hamarabb mint a tudosnál, a legelső viharban fellázad, szenvedélyeket kelt életre s romlásba üz.

Mily szép, mily magasztos azon család élete, hol a vallás melegsége táplálja a szívet! Mily földön tuli, mily semmi által nem potolható érzelmeket önt a gyermeki lélekbe, midőn a családi körben megülnek az ünnepeket. Az ártatlan szívek felmagasztosulnak, szent érzelmekkel telnek meg s a fogékony ifju lélek a szent ünneplés által megédesedik, felfrissül az újabb buzgó munkára, az újabb haladásra. Lehet, hogy később, az életzivataraiban a rossz példák, rendkívüli körülmények, kiölik a szívből a vallást. Ámde ekkor is élvezték a hit áldását, a vallás ereje támogatta gyermeki és ifju éveiben.

A külföld művelt népeinél, törvény intézkedik az ünnepek megtartásáról. Az angol társas életben pedig, a legáltalánosabb szokássá vált az ünnepek megszentelése.

Az a nemzet, melynek élete a pénzhez van kötve; az a nemzet, mely a világ első iparos népe, vasárnap abba hagyja a munkát, testben lélekben ünnepel. Ott nem mondják azt, hogy a külsőségekre mitse adjunk, nem mondják azt, hogy a ceremóniák nem teszik a vallást. Ünnepelnek kunyhóban palotában, sőt a hatalmas brit trónus környezetében jobban mint bárhol, ünnepelnek, mert az ünnepek a vallás leghathatosabb nyilatkozatai, ugyszólván az ünnep maga a vallás s a vallásos kegyelet, a vallásos érzelmek ápolását pedig az állam, a társadalom, az egész emberiség szempontjából szükségesnek tartják.

Az nem kérdés, hogy ki mily felekezeti meggyőződés szerint imádja istenét, a földet, az, hogy a családok, a zsenge gyermekek vallásosak, hitbuzgók legyenek. Azért:

„Szenteljétek meg az ünnepeket!”

KÜLÖNFÉLÉK.

— Hunyadvármegye alispánja Pogány Béla lett. Nem kevesebb mint 221 szavazattal ültette vármegyénk törvényhatóságának bizalma f. hó 18-án őt az alispáni székbe. Török Béla 137 szavazatot kapott. Midőn Pogány Bélát, — ki fáradhatatlan buzgalommal és lelkesítő munkássággal végezte Mará Lászlónak főispánná történt kinevezetése óta amugy is az alispáni állással járó teendőket, — mint a vármegye megválasztott első tisztviselőjét üdvözljük, szavaival élünk, melyeket hang-

„Petrozsény és Vidéke” tárczája.

Hervadt pünkösödi rózsá.

Hervadt virágom, mikor még virágszál,
Ő is virág volt, felső szűz virágszál;
A kertben bimbó, vágy kelt a szívében —
Itt vagy e szép kor szép emlékeképen.

Illatod elszállt, de én most is érzem,
Mint mikor álltunk a völgyben, a bérce.
Oh rózsabokron bimbó fakadása!
Oh szerelmek megnyilatkozása!

Hervadt virágom, mily kies a sorsod,
Az imádságos-könyv lett a koporsód;
Koporsód lapján s leveledre írva:
A hűség sirig illatozó mirrha.

Hivem, ha léssen napunk lemenőben,
S nyugszunk a csendes, árnyas temetőben,
Ott is fölírjuk a sirunk falára:
Szerető szívnek álom a halála.

Gyönyörű álom! Ott alva is élünk,
Nem egyebet, csak más helyet cserélünk;
Mert te is úgy-e, én is úgy találom,
Hogy e szép élet maga is csak álom!

Dr. Jókai Mór.
(Folyt.)

Uj fordulatot jelez a költő működésében midőn 1854-ben elhagyja a félig fantasztikus, félig hisztoriai világot, belemarkolt azon kor életébe a „Magyar Nábab” 4 kötetes regényében. Nemesak az ő írói életében, hanem irodalmunkban is új acrárt nyitott. E művével országos népszerűsége jutott s a kivívott diadal most már évről-évre ismétlődött, szakadatlan láncolatban, mind a mai napig. Mert nincs év a hosszú költői pályán, melyet új mű sőt új művek sóra fényszeren meg ne jelölne. E művében Jókai már nem elégszik meg azzal, hogy érdekesítő mesét mondjon, hanem nagy társadalmi képzet törekszik rajzolni, föltüntetve a magyar tipust a főrendi osztályban és kiméletlenül esetelve az uralkodó rossz erkölcsöket. Azt a társadalmat mutatja be, mely Széchenyit kétségbe ejtette s melyet átalakítani akart a nagy reformátor, hogy el ne pusztuljon a nemzet. Uj és elragadó volt ez a hang, ez a szingazdag elbeszélő módor, ez a bámulatosan hatásos jelenet csoportosítás, melylyel Jókai az olvasó világot meglepte. Kifogyhatatlan az életből merített helyzetek feltalálásában s főalakjai teljesen megszerzik az olvasó rokonszenvét; e mű főképp nemek expozíciója által páratlanul s a még ugyanazon évben megjelent „Kárpáthy Zoltán”, a hazafias lelkesedése költői esetelése s ulólrhetetlen leírásai által vált méltán népszerűvé. Különösen az 1834 évi árvízvet örökíti meg hatalmasan a mentő Weszelényi és Széchenyi szereplésében.

Lelemény gazdagságát legfényesebben mutatja „Az elátkozott család” melyben a XVII-ik század régi vallásos rajongását és ennek türelmetlenségét rajzolja.

A „Politikai divatok”-ban a komáromi nagy eseményeket idézi föl.

Milyen érdeklődést tud kelteni a gazdálkodás iránt ama páratlan élenk szatírával és érzelmes vonásokkal tarkított rajzok által, mely a „Felfordult világ” lapjait oly ragyogóvá teszik. S a „Mire megvénülünk” 4 kötetében mily merészen váltakoznak a hangulatok, melyekkel tetszése szerint játszik a költő s oly lázban, hogy bennünket is a hangulatok rabjaivá tesz.

Jókai megszámlálhatatlan művei közül kétségtelesen az „Uj földes Ur” a legjobb. Egy magyarrá lett idegen birtokos átalakulását rajzolja e művében, költőileg példázva azt, hogy a hol egy kedves halottunk pihen: az a föld szent előtünk s vissza vonz bárhová menjünk is. Szerkezetre nézve csakugyan ez a logke-rekebb regénye Jókainak.

Kevés műve keltett akkora szenzációt mint a „Szerelmek bolondjai”, ezt követte a „Köszívű ember fia” hat kötetben — melynek tartalmát csak a napokban közölt Kóbor Tamás, beszély alakjában — az 1848—49-iki események kifogyhatatlan kincs bányájából új és elragadó motívumokat tüntetve föl.

A való és mese, az igaz és lehetetlen vegyülete a „Mégis mozog a föld.”

A szerelmi szenvedély romboló hatását, azt a régi tételt, hogy: „férfi sorsa a nő” az „Enyém, tied, övé”-ben példázza a költő.

Legnagyobb dícsőségének korszakából utoljára hagyttam azon két regényét, mely legközelebből érdekel minket, a „Szegény gazdagok”-at és a „Fekete gyémántok”-at. Az elsőben erős világítási társadalmi képet nyújt. A négyre tervezett 3 kötet mesteri rész-

sulyozott az alispáni eskü letétele után megtartott beszédében: „a mai nap legyen az általános kiengesztelődés napja, melyen az egymással szemben álló felek, egymásnak barátai jobbot nyújtva, elfelejtik a köztük felidézett kellemetlen emlékeket, s visszatér újra a vármegye közügyeit hasznosan elősegítő békés munkálkodás idejére.”

— **Főpásztori látogatás.** Dr. Hosszu Vazul görög katolikus püspök f. hó 28-án Petrozsénybe érkezik, hogy felszentelje a parosenyiek új templomát s megismerje hivatás és azok vallásos életét. A gör. katolikusok között serényen folynak minden irányban az előkészületek, hogy a főpap méltó fogadtatásban részesüljön. Folyó hó 28-án délután fél két órakor Pajon történi az első üdvözlés, a hol Rádik István esperes fogadja a papok és az egyházhöz tartozók nevében a kerületbe érkező főpásztort. A petrozsényi állomásba ugyanezen nap délutánjának 4 órájkor érkezik meg a rendes vonattal. Itt Janza Vazul egyházi főgondnok üdvözlö. Innen a templomba vonulnak fel, a hol Rádik István fogadása után, misét mond. 29-én reggel 8 órától püspöki nagy mise lesz, melynek végeztével megtörténnek a fogadások, bemutatások és a látogatások. Délután 1 órakor bankett a Wágner szálloda nagy termében. Fél öt órakor indulás kocsikon Parosenybe a hol 30-án délelőtt a főpásztor felszenteli a parosenyiek új templomát. Ez alkalommal meglátogatja Lupény, Felső-Barbateny, Urikány és Kimpulujnyág községeket is, a hol a lakosság legnagyobb része görögkatolikus.

— **Pünkösdi istenitisztelek.** A róm. kath. templomban Pünkösdi első, esetleg második napján is az istenitiszteleken Brassai József kántor vezetéke alatt az egyházi dalárda énekel. — A reformátusoknál első napján Kósa Mihály mond egyházi beszédet, melynek végeztével Priváry Géza s. lelkész segédletével kiosztja a híveknek az urvacsorát. Másod napján Kósa M. Vulkánban és Lupényben, Petrozsényben pedig Priváry G. s. lelkész végzi az ünnepi istenitiszteleket.

— **A kiállítási érmék kiosztása** közbejött akadályok miatt pünkösdi másodnapján nem lesz megtartva. A mint haljok urnapja után következő vasárnapra, június hó 5-ére tervezik ezt az ünnepséget, a miről különben a kiállítás rendezőse az érdekelteket annak idején külön meghívókkal és lapunk útján is értesíteni fogja.

— **A S. K. V. petrozsényi osztálya** f. hó 17-én este tartotta a Hercz-féle b. társulati vendéglőben rendes közgyűlését; ezt megelőzőleg azonban Br. Ehrenberg

Benő és Fürber Ferenc tag urak közreműködésével egy minden tekintetben pompásan sikerült vetített — képsorozatot mutatott be a S. K. V. szebeni osztálynak fénykép felvételei közül. A megjelent csekély számú, de distingvált közönség igazi élvezettel szemlélte a nagyjából Szeben és Brassó vidéket és népeletét ábrázoló képeket, melyek tiszta contourjaikkal a legszigorubb kritikának elismerésére is joggal igényt tarthatnak. Fokozta a sikert az is, hogy az eddigi 200 gyertyafényű acetylén — vetítőlámpa helyett 2000 gyertyalángnak megfelelő villamos iv lámpát alkalmaztak a scyoptilon — készülékre és ez által a képek is egy tisztaságban mint intenzitásban nagyon sokat nyertek. — Az előadást glogoini Andrei János kir. bányatanácsos is végigjárta családjával együtt és a legnagyobb elismeréssel nyilatkozott róla és egyszersmint egy legközelebb megartandó és vetített képekkel kísért tudományos előadás eszméjét vetette fel, mely már a közel jövőben megartandó lenne. Az előadás után az osztály ülést tartott, melynek végeztével az időközben előkerült cigányzenekar játéka mellett a jelenvolt fiatalság tánczra perdült s fesztelen jó kedvvel mulatott a társaság szótársaság, s egy kedves emlékek gazdagban tért haza. Általános feltűnést keltett azonban a tagok részvételése, melyet az osztály nem annyira az érdeklődés hiányának tud be, mint inkább annak, hogy a lapban nem volt az előadás közlése; éppen ezért már most ez uton is felhívja az osztály tagjainak figyelmét a legközelebbi előadásra, melyre sikerült a „Deutscher Gesterreichischer Alpenverein“ münbergi osztályának fénykép felvételeit megnyernie, mely képsorozat a legnagyobb művelzetet kínálja; be fognak mutatni az allgäni alpesek és részletek a „Kaisergebirge“-ből. Különben az előadást közvetlenül megelőzőleg ezúttal minden egyes esetben, a meghívott a tagok számára a lapban is közzé fogja tenni az osztály, remélve, hogy a tagok melegebben fognak érdeklődni az ilyen előadások iránt. Azt talán felesleges is ide iktatni, hogy a tagok által hívott vendégek is mindig a legszívesebben fogadtatásra fognak találni.

Petrozsény, 1904. május 19.

Tribusz Gábor
joghallgató.

— **Közyűlés.** A hunyadmegyei általános tanítói egyesület f. hó 27 és 28-ik napjain Kudsiron a tisztikaszinó nagytermében tartja meg ez évi rendes közgyűlését, melyre az egyesület tagjait és a tanügy lelkes barátait tisztelettel meghívja az elnökség.

letekkel eseteti a hamis pénzverők szövetségét. A közfelfogásban, oly köztünk élt egyének hiúsáit, kiknek hozzátartozói soká szerepeltek társadalmunkban s a mellett Hunyadvármegyeinek nagy érdekű ethnographiai leírásával gazdagítja a jól bonyolított történetet.

A „Fekete gyémántok“-ban pedig a nőiség dicsoitására modern társadalmi mesét gondolt ki. A mit Zola-jóval később 1886-ban a „Germinál“-ban, azt Jókai Mór 1870-ben megtette; a bányász életét, a bányamunkát választván regénye tárgyául. A regénynek két fő alakja Berend Iván és a paraszt születésű, nagy dolgokra hivatott Evila még a Jókai rendkívüli emberi lényei között is ritkítják párjukat. Ha Iván felvan ruházva mindennel a mi férfit okossá, bátorrá, előkelővé, hódítóvá tesz s mind e csodával határos tulajdonságainál fogva a zsilvölgyi — azaz a Bondavölgyi bánya homályában első munkás, az előkelő szalonokban első arszlán, akkor Evila magában egyesíti mind azt a mit nemcsak a mesés korszakban, hanem a mai modern életben a nő báj és hódítás utólrhetetlen attribútumának tartunk. Ennek az Evilának legendaszerű élete a regény legpazarabb színekkal esettelt része. Az ember majd áhitattal, majd mosolyogva követi ezt a pályafutást, mint lesz bányász leány, a ki tolja a megrakott talicskát és faczipókba bújtatott lábaival örvöngésbe ejti a férfi világot, mint szökteti meg aztán a bécsi bankár, a kinek házában tudtán kívül vonzerőt gyakorol a töképezés feleire, mint lesz belőle ünnepelt színésznő, tapsolt énekesnő, aki Offenbach „Szép Helenáját“ oly frivolon adja, ahogy azt csak öntudatlanul lehet s mint lesz Párisban világszép asszonya, aztán — nos — aztán mint kerül hirtelen vissza megint a köszénbányába ahol ismét faczipóban jár; ismét tolja a megrakott talicskát és — elégedett, ártatlan kedélyű, mintha semmisen történt volna vele.

Mikor az utolsó lapot is elolvastuk s szemünket behunyva újra végig gondoljuk a különös történetet, szinte sajnáljuk, hogy nem hihetjük azt, a mit kétség-telenül élveztünk.

Ujabb reményeiben már több súlyt fektet Jókai az alapeszmé világosságára, de gyakran nagyon jól ismert eszközökkel ügyekszik az érdeklődést felkelteni „Egy az Isten“-ben az unitáriusok mozgalmát festi a magyar szabadságharczról az 1859-iki olasz háborúig terjedő időszak eseményei alatt. A „Névtelen vár“ az I. Napoleon ellen szervezett és sokat szatirizált magyar insurrekciót dicsőíti. A „Rab Rábi“ a II. József eszszár korába vezet s egy ideálistát mutat be kit környezetével ellentétes nézetei súlyos összeütközésekbe és börtönbe juttatnak. „Az életkomédiái“ kacagató humorral, poliitkai és diplomaciai felszöszökeket, a „Szabadság a hó alatt“ 1825. orosz forradalmat tárja föl s a regény hőse Puskin, a költő, ki neje miatt párbajban halt meg.

Jókainak van egy regénye melyet a Tud. Akad. az 1000 forintos Péczeli-díjjal koszorúzott meg. Ez a regény a „Tengerszemű hölgy“ s benne Jókai saját élményeit beszéli el a forradalom alatt és után. Mintha csak a régi humor, a régi költői hangulat megerősödvé szállta volna meg az író mikor keze a tollat vezette.

Utóbbi időben írott művei közül a legnagyobb figyelmet keltette „Öreg ember nem vén ember“ című regénye; ebben is a maga újabb csodálatos életét és rendkívüli házasságát látnoki szemmel írja meg. Anyyira éber emlékeztünkben van mind a regény, mind azt követő események, hogy fölöslegesnek találom leírását. Egy fejezetét a jövő számban fogjuk közölni.

Jókainak 60 évig tartott dicsőséges működését s legkitünőbb műveit is csak pár vonással vázolhattam, pedig képzeletem még most is el-el csapong örökké szép meséin, nagy arányú hősein, örökké pezsgő humorán. Ezeken a ragyogó meséken nőttünk fel és lettünk öregekké és még sok magyar nemzedék fog felnőni, lelkesedést merítve és ábrándokat hajtva.

— **A lupényi reformátusok** a templomépítési alap javára, Lupényben, május hó 23-án a Mand-féle vendéglő összes helyiségeiben és udvarán jótékonycéfű nyári táncmulatságot rendeznek.

— **Keresetforrás** 13—15 éves leányok részére. A Komárom városában levő selyemfonógyárban alkalmazást talál 50—60 leány, kik 13 évnél nem fiatalabbak és 15 évnél nem idősebbek. Az első hetekben míg begyakorolják magukat a szükséges munkák végzésére, kapnak 80 fillér napibért, vasárnap és ünnepnapokon is; ebből visszatartanak 10 fillért, hogy a munkás nők minden délben egy tál meleg ételt kapjanak, többi ételműkről önmaguk, saját költségükön gondoskodnak. A későbbi napibér 1 korona, sőt 1 k. 10 fillérre is emelkedhetik. Szállásuk a gyárban levő közös hálótermekben lesz, melyeket a gyár rendez be. Gondoskodva lesz fűtésről, világításról és a gyógyszerkezelésről is. Ha a Zsilvölgyből 50—60 leány jelentkeznek, akkor a szülők is leányuk megayoguttatására, az intézet egy éltesebb nő is elfogad kísérőül, a ki főzne a leányoknak s ezenkívül valami más megfelelő munkát is végezne. E nő ugyanazon kedvezményekben részesülne mint a leányok és egy korona napszámot kapna. A munkások utazási költségét az országos selyemtenyészési felügyelőség viseli és december hónap közepén, 3—4 heti pihenőre, ugyancsak saját költségén visszaszállítatja lakóhelyükre. Azon szülők, kik 13—15 éves leányukkal nincs mit kezdenek, okosan cselekszik, ha legalább próbaképen ez évre a selyemfonógyárba adják, hol aránylag könnyű munkával megszerzik élelmüket és sok ügyességre tehetnek szert. Jelentkezhetni, bármely község előjáróságánál.

— **Ujenczozás.** Az 1883-ban született, valamint a többi korosztályba tartozó katonakötelesek, a petrozsényi szolgabírói járásban, a június hó 27-én és 28-án megartandó fősorozáson állítatnak a sorozó bizottság elé, melynek elnöke Pitsch Lajos, polgári orvosa pedig Dr. Weisz József körorvos lesz. Elő lesz állítva, mintegy 450 fiatal; körülbelül 84 idegen. Június hó 27-én a járás községeihez tartozók, 28-án pedig az idegenek kötelesek jelentkezni.

— **Erdőégek a Zsilvölgyében.** Ennek a veszedelemnek, mely a legtöbbször kiszámíthatatlan károknak az okozója, minden évben ki van téve a közbirtokosság. Egy vigyázatlanságból eldobott gyufaszál, vagy a nemtörődömségből ki nem oltott pásztortűzek parázsa, felkapva egy kis szellőtől, nem egyszer tett százados pagányokat a tűz martalékává. Völgyünkben fordultak már elő olyan erdei tüzesetek is, melyeknek keletkezése és terjedési iránya arra engedett következtetni, hogy azt magok a juhászgazdák idézték volna elő, még pedig tervszerűen és szándékosan azért, hogy nyájaiik részére a legelőterület megnagyobbodjék. Ilyenkor aztán a „tollasok“ buzdítása hiányában, ki nem menne Istennek se oltani az őslakosságot; képes összetett kezekkel falujából napokig elhúzni, hogy miként haladnak a veres lángnyelvek a hegyoldalakon felfelé. Ilyenformán beszélnek a Petrillán f. hó 17. 18 és 19-én előfordult erdei tüzesetről is. Állítólag sokan látták, de azért senkisé megfigyelte az előjáróságot. Az ott portyázó esendőrőzjáratnak kellett a hegyek közül leslétnie, hogy segélyt kérjen, mit az előjáróság készséggel rendelkezésre bocsátván, sikerült a tüzet annyira lokalizálni, hogy a hatalmas szálas erdőből csak mintegy 100 hold pusztult el. A Szurdok belső részére néző hegyoldalon is láttunk 20-án este tüzet. A esendőrség azonnal kiszállott a helyszínére.

— **Koborczigányok** garázdálkodása. Se hazájuk, se állandó tanyájuk; azt, a mi minden más tisztességes honpolgárnak törvényszerűleg kötelesség, azt ők nem ismerik. Ha előre figyelmeztetik, hogy másnap valami közmunkát kéne teljesíteni, a hajnal már a hatodik határban találja őket. Minden alul kibúvik és képes minden rosszra; a bűnös eszelelmények végzésében nem válogatos, ha pénzt kell hamisítani, ha meg kell mérgezni a falu összes majorságait, hogy legyen a purdeknak mit harapni, vagy ha embert kell meggyilkolni, az e fajnak egyre megy, egyet gondol s a gaztett egy karikaesapásra megtörtént. Nem esoda, ha — igen helyesen — a jó multkorában Goró Ede a marosillyei főszolgabíró, arra hívta volt fel a esendőrséget, hogy koborczigányokat járásában ne tőrjenek meg s mielőtt vagy egy felüti fejét, az előjáróság által rögtön toloncozzák el. A mi állandó vándoraink, — kik ezen határszéli eldugott községek végéről, tavasztól késő ősziig mindig éber figyelemmel kísérik az azokban előforduló mozgalmakat és halál eseteket, — Petrillán

a napokban csúnyán megjárták. Különben nem akartak egyebet mint azt, hogy a falu apró jóságát, egy kis pünkösdi pecsenye irányában, más világra küldjék. A kisbíró rokonságánál kezdték meg az első műtétet, de az egyszer rajta vesztettek, mert idejekorán nyakoncsípték őket s ma már ott vannak: az „irtozatosak“, a csendőrök markában. Nálunk se ártana, le nem település esetén, kitiltani a járás területéről a jó madarakat.

Az aradi turisták Petrozsény és vidékén.

Vendégeink érkeznek piros Pünkösdt reggelén a „Magyar Golgothá“-ról, hogy elteljék szemük és lelkük gyönyörűséggel, azoktól az istenadta természeti szépségektől melyekkel ezen határszéli örüllomás vidéke bőségesen meg van áldva. Bár kötött marsrutával jönnek, — mit mutat az alábbi terv, — észszerűen beosztott rövid itartózkodási idejük alatt, a természetieken kívüli bámulatba fogják ejteni az emberikéz alkotta művek is, melyeket alig két évtized alatt teremtetett meg e fekete gyémántok hazájában a hangyaszorgalom eredményezte haladás. — Legyenek üdvözlő! Kívánjuk, hogy a látottak és hallottak után, ha mindjárt fáradtan is, de fogva nem, a legkellemesebb emlékekkel térjenek vissza völgyükből, hazánk gazdag szénbányáinak metropolisából — szeretett otthonjukba.

E kirándulásra az aradi turista egyesület a következő hivatalos programot adta ki:

Kitartó turistáknak (I. csoport):

Május 21-én (szombat): Indulás az aradi pályaházból délután 4 óra 7 perckor. Érkezés Piskire este 8 óra 56 perckor. Vacsora után indulás éjjel 11 órakor.

Május 22-én (vasárnap): reggel 4 óra 40 perckor érkezés Petrozsénybe. Reggel 6 órakor indulás a Pareng (1098 m.) havas megmászására. Étkezés, pihenés az E. K. E. menedékházában. Éjjel 11 órakor indulás a Kirzsiára (1273 m.)

Május 23-án (hétfő): Éjjel 2 órakor napfeljött a Kirzsiáról nézve. Déltűn leereszkedés az Izvoru völgybe és találkozás a II. csoporttal.

Gyengébb turistáknak (II. csoport):

Május 21-én (szombat): Indulás Aradról az I. csoporttal. Piskin vacsora és meghálás.

Május 22-én (vasárnap): Reggel 5 órakor séta a Bemm agaslatra és megkoszorázása a honvéd-emléknek. Az itt földtűrű körképben látható: a nevezetes piskii híd, a tarfejű Retyezát. Vajda-Hunyad lovagvára, a dévai vár romjai, Aranyos, Kapivár omladéka, abrudbányai aranyhegyek stb. Indulás 6 óra 10 perckor Piski felé. Reggel 9 óra 50 perckor érkezés Boli-Balangba, Ördög árka, a csemelye szelte barlang és a Boli-vár romjainak megtekintése, majd séta a Banica-patak vizeséseihez. 11 órakor gyalogpárti (hat kilométer), Csetatie völgyén át Petrozsénybe. Itt ebéd. Déltűn kocsikirándulás a Szurdok szorosba, át az ország-határon Romániába. Este visszatérés. Meghálás.

Május 23-án (hétfő): Reggel 6 órakor indulás Rossia-Lessia hegyszorulatba; gyalog-séta a hegyeken át Petrilla kőszénbánya-telepre. Ebédre vissza Petrozsénybe. Déltűn kirándulás az Izvoru-völgybe és találkozás az I. csoporttal. Éjjel 12 órakor (I-II.) csoport indulás.

Május 24-én (kedd): délelűt érkezés Aradra a személyvonattal 10 óra 50 perckor, vagy reggel a gyorsral 8 órakor.

Hasznos tudnivalók.

Az alkohol hatása a testi és szellemi életre.

Irtá és április hó 12-én Vulkánban tartott járásköri tanítói gyűlésen felolvasa: Bakó Lajos.

(Folyt.)

Ezalatt esaládja a végső nyomorba jut. Az aszszony gyermekeivel lakás nélkül földönfutóvá válik, koldul, vagy áruba bocsátja magát a mindennapi kenyérért, majd pedig ő is megismerkedik a fenséges bufelejtővel a szeszszel és abba őrít buját, bánatát. A gyermekek pedig az utcán nőnek fel, eleinte segédkeznek a koldulásban, majd apróbb zsebtolvajlásokkal javítják napi bevételüket. Éjjeli szállásuk a szemét- és trágyadomb, melyekbe belefurják hiányosan ruházott testüket, hogy az idő viszontagságai ellen magukat megóvják.

Méltó kezdete egy fényes pályafutásnak, melynek vége a korai halál, vagy a fegyház.

A szesz megtámadja az emberi szervezet minden egyes részét. Ez nemcsak a pálinkáról, hanem a sörrel és borral is áll.

Legelőször támadja meg a száj, garat, bázrsing és gyomor nyákhártyáit, melyekkel először érintkezik, itt szárazságot, lobbosodást idéz elő, mi égető érzést kelt a gégeben, fátvolyozott, rekedt hangot támaszt be-széleskor.

A gyomorban az izgalom folytán az emésztéshez szükséges nedvek fokozottabb mértékben választanak ki, azért, ha a tele gyomorba hígított szesz jut, elősegíti az emésztést. Ha azonban üres gyomorba jut, nem léven mit emésztetni a kiválasztott nedvek, megtámadja a gyomrot s gyomorbetegségeket okoz.

Még fokozottabb a hatás erős szesztartalmu italnál, a mely a kiválasztott emésztőnedvet egyenesen tönkreteszi, mi által az étel emésztetlen marad, fokozza a gyomorhurutot, majd rothadásnak indul az étel, mi a gyomorhurutra még mérgezőbb és bélbetegségekre vezethet.

A szesz a gyomorból rendkívül gyorsan átmegegy a vérbe, mely a test minden legkisebb porczikájába elviszi.

Leghamarabb veszi magához a vérből a szeszt az agy és idegrendszer. Mindkettőben izgalom támad. Mintán pedig minden szervezetet az emberben ideg hoz működésbe, természetes, hogy mindenütt fokozottabb működés lép fel.

A szív nagyobb munkája folytán több vér lökődik a véredényekbe, mi által ezek kitágulnak s ez leginkább szembetűnő az orron, arcon és szemeken.

Mihelyt a szesz a testben elpárologott, vagy a testben felbomlott, megszűnik az izgató hatás. A szív erős munkája után kifáradt, — lassabban löki a vért s így a kitágult véredényekben pangás áll be.

Az előbbi erősebb vérkeringés nagyobb meleget is támaszt, innen ama balga felfogás, hogy a pálinka télen melegít. A test hőmérsékletének rohamos felszökkenése a pálinka hatása alatt tényleg meg van, de annak felszívódásával annál gyorsabban és fokozottabb mértékben hűl le. A megfigyelésen alapult tapasztalat ugyanis azt bizonyítja, hogy erős téli hidegben a részeg ember hamarabb megfagy, mint a józan, — mert sokkal hamarabb hűl ki teste.

A hirtelen kifejlődő melegség ellensúlyozásából még egy másik, nagyon komoly baj is származhatik. Az ittas ugyanis, tekintet nélkül a levegő hőmérsékletére, hűvös időben is kigombolja kabátját s nyitott szájjal szívja be a levegőt, mintán a hűvös hatás jól esik. E hűtőzésnek azonban igen sok esetben tüdőgyulladás a következménye. A tüdőgyulladás pedig leggyakrabban halálhoz vezet az iszákosoknál, mert a szív, mint láttuk gyenge, a tüdőbajnál még jobban gyengül, a szesz nem képes már eléggé izgatni a szívet, a tüdőben vérpangás lép fel, mi által a halálközeli tüdővízenyő lép fel. Ezért tehetetlen az orvos az iszákosok tüdőgyulladásával szemben.

A vese és az izmok szintén elnyelik a szeszt. A vese erősebben dolgozik, az izmok ruganyosabbak lesznek, nagyobb munkaerőt tudnak kifejtetni, de megint csak a szesz hatása alatt, melynek megszüntével gyors és rohamos a kifáradás. Lankadt, tunya lesz a test s oly gyorsan jelentkezik a fáradás a kimerültség, hogy alig várja az illető a munka végét. Erős meggyőződése lévén, hogy munkaadója nagyon megterhelte, miért is ellene zugolódik, pedig, ha rendes táplálékkal tartaná fenn izomerejét, ez nem esnék meg vele s munkaadója, munkavezetője iránt is igazságosabban gondolkodnék.

A májba kerül legutoljára a szesz, de itt nincs szerencséje, mert a máj nem veszi be magába, hanem keresztül bocsátja. A májban és szíven zsírlerakódás képződik, mely mindkettőnek működését és munkaképességét hátráltatja. Ez okozza a vérpangást az idegekben, az emésztési és légzési szervekben. Ilyen egyéneknél gyenge és rendetlen szívverést észlelhetünk, továbbá gége és hörghurutot, rekedtséget, köhögést, emésztési és agyműködési zavart.

A véredények falazatai a szesz romboló munkájának hatása alatt elvesztik rugalmasságukat, belül mészlapeoskák rakodnak le s így következik be az u. n. véredény-elmészesedés. Természetesen, hogy ha ilyen szilárd anyag borítja a véredény falát, merevvé lesz. Nem szűkül, nem tágul, csak egy kevésbé kedélyrázkodás: harag, felbosszankodás, megijedés elegendő, hogy hirtelen halált okozzon, az által, hogy a nagyobb mennyiségben az ütőerbe nyomott vér a tágulni nem tudó

edényfalat szétrepesztí. Ha ez az agyban történik, véres gutaütésnek mondják.

Átmegegy a szesz nőknél a tejbe is. Ennek következménye a csecsemőknél az ideggyöcs, mit a köznép rosszbetegség, frász és nyavalyatörés néven ismer.

A szeszélvezés az agyműködést megbénítja, az ítélőtehetség csökkenti az emlékezőtehetséget és akaratot gyengíti, az öntudatot megzavarja, minélfogva a szellemi munkaképesség megfogytokzik. Az iszákosoknak sorsa rendszerint a fokozatos elbutulás. Ily lelkiállapotban valaki hamarabb vetemedik durva ki-hágásokra, erkölcstelenségre és fegyházba juttató mindenféle gaztetre. Minél többször iszákoskodik valaki, lelkiállapota annál zavartabb lesz, míg végre elméje teljesen elhomályosodik, minek következtében, mint közveszélyes elmebeteg az örültek házába kerül.

(Folyt. köv.)

NYILTTÉR *).

Helyreigazítás.

A „Petrozsény és Vidéke“ f. é. 19-ik számának különféle rovataiban „A lovak alá került“ cím alatt a valóságnak meg nem felelő közlemény foglaltatik s beküldött helyreigazításom a 20-ik számban irányatosan kiyonatolva szintén tévesen közölletett, amennyiben 1-ör Rác István nem lovász, hanem kocsis; 2-or nem foglalkozott a lovak betanításával, mert azokat én magam szoktam betanítani; 3-or Nehéz igazlovak (norfolgi) voltak teherkocsi elé fogva, melyek egyáltalán nem szoktak megbokrosodni és neki iramodni, amint hogy nem is tették, hanem 4 er hátráltatás közben az igazszékér felborult s a saját vigyázatlansága folytán került alá a kocsis, ki egyik a lábszáron csontját törte és nem tört karokkal s összezuzott koponyával került a kórházba.

E szerint tehát a közölt tudosítás egészben téves s ugy tünteti fel a balesetet, mintha avatatlan kezekre bízám a telivér-lovak betanítását (holott a bányatársulatnak telivér lovak nincsenek is), következőképpen, mintha terhemre is esnék az előfordult baleset, a mi éppen nem felel meg a valóságnak s arra enged következtetni, hogy a rendelkezésemre bocsátott szolgák teendőinek beosztásánál nem volnék körültekintő és óvatos.

Marosy Vincze

bányatársulati főlovász-mester.

*) E rovatban közöltekért nem vállal felelősséget a Szerk.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós.

Kiadótulajdonos: Figuli Antal.

Főmunkatárs: Fekete József.

Értesítés.

A nagyérdemű közönség becses tudomására hozom, hogy fényírdamat az Ullmann házbán újra megnyitottam.

Midőn a legpontosabb kiszolgálásról biztosítom a nagyérdemű közönséget, szíves pártfogásáért esedezem,

kitűnő tisztelettel

Adler, fényképész.

Értesítés.

A Szüszer-féle csödtömög elárúsítása még csak június hó 1-ig tart, akkor az összes álványok olcsó áron eladatnak — s így a raktáron még meglevő árukat sokkal olcsóbb áron árusítjuk el.

Butorraktárunkat áthelyeztük főüzlethelyiségünkbe s ott olcsó árak mellett elárúsítjuk.

A volt butorraktári üzlethelyiség azonnal kiadó.

A saját házunkban lévő két szoba, konyha és kamarából álló lakás június hó 15-től kiadó.

Ugyanott most újonnan épített 2 szoba, előszoba, konyha, kamara és pincze augusztus 1-től kiadó.

A jövő héten a fenmaradó áru a főüzletben épp oly olcsón ki lesz árusítva.

Weisz Testvérek.

Dupla villanydelejes kereszt vagy csillag

D. R. G. M. 88503. sz.

gyógyít és felüdít jótállás mellett: köszvény, reuma, asthma (nehéz lélegzés), álmatlanság, fülzugás, nehéz hallás, epilepsia (eskór), idegesség, étvágytalanság, sápkor, fogfájás, migren, tehetetlenség, influenza, valamint minden idegbetegségnél. Azon beteg, aki 88503. sz. készülékem által legfeljebb 45 nap alatt meg nem gyógyul, azonnal visszakapja a pénzét. Ahol már semmimsem használt, ott kérem az én készülékemet megkísérteni; megvagyok győződve, készülékem biztos hatásáról.

A nagy készülék ára 6 korona,

idült betegségeknek alkalmazandó

A kis készülék ára 4 korona,

könnyebb betegségeknek alkalmazandó.

A központi elárusítóhely szétküld utánvétellel vagy előleges fizetéssel a bel- és külföld részére.

Scheffer D. Sándor

Budapest, VIII., Bezerédy-utca 3 sz.

10-12

Kiadó üzlethelyiség.

Közvetlen a zárda szomszédságában lévő, Főutcára nyíló két nagy teremből álló **üzlethelyiség** azonnal kiadó.

Értekezhetni lehet:

Figuli Antal

nyomdatulajdonossal.

5 koronáért

küldök 4 1/2 kilo (kb. 50 drb.) kevésbé megsérült finom enyhe

pipere-szappant

rózsa, liliumtej, orgona, ibolya, rezed, jázmin és gyöngyvirágból szépen összeválogatva. A pénz előzetes megküldése, vagy utánvétellel küldi:

Scheffer D. Sándor

Budapest, VIII. ker., Bezerédy-utca 3 szám.

Tiszteséges verseny.

Hindetmény.

Van szerencsénk a nagyérdemű közönség becses tudomására hozni, hogy a husárunk nálunk a következők:

Marhahus — 44 kr.

Sertés „ — 60 „

Borju „ — 60 „

Báránhus — 40 „

Ne legyen a nagyérdemű közönség megbotránkozva a mi lelkiismeretlenségünkön, mert mi igazságos uton és módon járunk el; a marhaállomány ára oly nagyon fölszállott, hogy olcsón azt tiszteséges uton nem bírjuk beszerezni. Hiszen ezt a n. é. közönség is belátja, mert nálunk a jó marhabevásárlási forrás Hátszeg, Déva, Szászváros, Hunyad.

Azon husákat a miket Junger Manó ur szállít mi nem tehetjük, mert nincs azon kitartásunk,

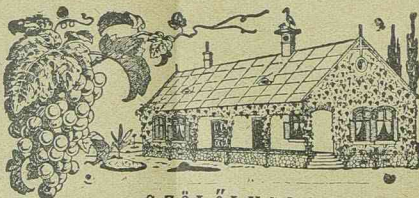
mert mi, Petrozsény összes mészárosai hosszabb ideig akarjuk jó hussal kiszolgálni a t. közönséget, mint Junger Manó ur.

Junger Samu
Wagner Károly
Vrba Ignázt

Groszek Viktor
Junger Simon
Roth Béla

Csucs Markucz.

Tiszteséges verseny.

SZŐLŐLUGAST

ültessünk minden ház mellé és kertjeinkben föld- és homoktalajon.

Erre azonban nem minden szőlőfaj alkalmas, (bár mind kuszó természetű) mert nagyobb része ha megnő is, termést nem hoz, ezért sokan nem érték el eredményt eddig. Hol ugyanis alkalmas fajtákat ültettek, azok bőven ellátják házukat az egész szőlőérés idején a legkitünőbb muskatály és más édes szőlőkkel.

A szőlő hazánkban mindenütt megterem s nincsen oly ház, melynek fala mellett a legcsekélyebb gondozással felvehető nem volna, ezenkívül más épületeknek, kerteknek, kerítéseknek stb. a legremekesebb dísz, anélkül, hogy legkevesebb helyet is elfoglalna az egyébre használható részekből. Ez a leghaladatosabb gyümölcs, mert minden évben terem.

A fajok ismertetésére vonatkozó, színes fénynyomatu katalógus bárkinek ingyen és bérmentve küldetik meg, aki ezimét egy levelezőlapon tudatja. Cím:

Érmeleki első szőlőültetvénytelep Nagy-Kágya, u. p. Székelyhid.

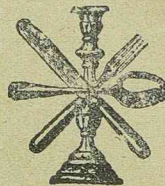
15-20

Egy amerikai gyorsfőző

és

egy háztartási mérleg ingyen.

Mesésen olcsó árak mellett küldöm szét tushalmazott raktárból világhírű s kiválóságukért általánosan kedvelt **mexikói ezüst-áruimat** és pedig:

6 drb. mexikói ezüst asztali kés,
6 „ „ „ evővillát,
6 „ „ „ evőkanalat,
12 „ „ „ kávéskanalat
6 „ „ „ kiváló desszertkést,
6 „ „ „ desszertvillát,
1 „ „ „ mexikói ezüst levesmerítő kanalat,
1 „ „ „ tejmerítőt,
2 „ „ „ eleg. szalon asztali gyertyatartót.

46 drb. összesen 6 frt. 50 krajczár.

Minden megrendelő ezenkívül jutalomképpen egy amerikai gyorsfőzőt és egy szavatosság mellett pontosan működő 12 1/2 kilo hordképességű háztartási mérleget kap teljesen díjtalanul. A mexikói ezüst egy teljesen fehér fém (belül is), melynek tartósságért és kiváló minőségeért 25 évi jótállást vállalunk. Szétküldés a pénz előleges megküldése esetén vagy utánvétellel történik az európai raktárból:

Scheffer D. Sándor

Budapest, VIII., Bezerédy-utca 3. sz.

10-12

Délutáni órákra irnokot keresek. Ajánlkozók a petrozsényi erdőgondnokságnál jelentkezzenek. **Payer** erdőgondnok.

Petrozsény, 1904. május 19.

A legjobb alkalmi bevásárlási forrás.

A mélyen tisztelt vásárolni szándékozó nagyközönség fokozódó igényeit kielégítendő, hoztam meg azt a nagy anyagi áldozatot, hogy üzletemet áthelyeztem Ullman Lipót urnak a Kossuth Lajos utcán (főút) lévő díszes épületébe és berendeztem azt oly arányban, hogy elláthatok bármilyen háztartást a legszerűebbtől a legmagasabb igényeknek megfelelőleg, nemcsak a bádigos szakmába vágó, hanem konyha- és háztartási eszközökkel. — Ajánlom továbbá elsőrendű híres gyártmányú **zománczott edényeimet** a mit felelőség mellett a legpontosabb kiszolgálás és a legjutányosabb árak mellett eszközök.

Azzal a kéréssel fordulok tehát a nagyérdemű közönséghez, hogy szükségleteit annál is inkább nálam méltóztassék beszerezni, mivel én csak a legjobbat adom s azt is a legolcsóbban. — Üzletemben selejtezett, ocska és rövid időn tönkre menő árut nem tartok, hanem mint szakember magam állítom elé és magam szerezem be a legtartósabbat, a legezlszerűbbet s áruisítom a legolcsóbb árakon.

Elvállalom úgy a magas mint a legkisebb építményekre nézve a legdiszesebb és legegyszerűbb bádigos munkálatot, szavatosság és felelőség mellett.

Legyen szabad ugyanitt felhivnom becses figyelmét a tulajdonomat képező

„Első temetkezési vállalat“-ra,

melyet szintén kibővítettem úgy, hogy elvállalhatok mindenféle temetést — **vidéken is** — a legegyszerűbbtől a legdiszesebb kivételben, mindenki másnál a legjutányosabb feltételek mellett.

Raktáron tartok nagy választékban érc- és nikkelt koporsókat, fakoporsókat, sarkophágokat, mindenféle finom és egyszerű szemfedeleket, érc-, mű-, és élővirágokat, nagyszerű szalagokat, viasz- és szurokfáklyákat. Fakoporsók 2 krtól kezdve feljebb, — érckoporsók 14 koronától feljebb.

Kápolnák, termék bevonása gázszal, hullák elszállítása és hozatala, szóval a temetéshez szükségeltető minden kellék csak általam eszközölhető a legjutányosabb áron a legkielégítőbb kivételben

kiváló tisztelettel:

Sárosy József

épület- és műbádigos, a petrozsényi „Első temetkezési vállalat“ tulajdonosa.